

Bednaříková, Jarmila

Portrét a vzpomínka (Radislav Hošek)

Graeco-Latina Brunensia. 2022, vol. 27, iss. 1, pp. 131-134

ISSN 1803-7402 (print); ISSN 2336-4424 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/GLB2022-1-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145035>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Portrét a vzpomínka (Radislav Hošek)

Jarmila Bednaříková

Dne 13. března roku 1922 se narodil vědec a pedagog, profesor Radislav Hošek (s nímž jsme se navždy rozloučili 27. dubna 2005). Letos by tedy od jeho narození uplynulo právě 100 let. Působil celkem na třech univerzitách. Nejprve v Brně, posléze na pražské Univerzitě Karlově a na sklonku svého života také na Trnavské univerzitě.

Vystudoval gymnázium v Brně na Legionářské ulici (dnes tř. Kapitána Jaroše), kde maturoval v době, kdy již nebylo možné pokračovat ve studiu na žádné z našich vysokých škol. Zapojil se do odbojové práce proti nacistům, a to jako člen skupiny Předvoj, která vyvíjela širokou odbojovou činnost na území Čech a Moravy a byla po celou dobu své existence silně pronásledována gestapem. Znovu studovat mohl Radislav Hošek začít pak v roce 1945, kdy se zapsal na klasickou filologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Stal se vynikajícím znalcem latiny i řečtiny.

Jeho odborné a vědecké zaměření bylo úctyhodně široké. Zabýval se problematikou antického polyteismu i křesťanského náboženství, dějinami Řecka a jeho kulturou i dějinami římskými, životem některých římských provincií, etniky, která sousedila s antickým světem, řeckou a římskou epigrafikou i papyrologií. Profesorem byl jmenován v roce 1965.

Je autorem řady monografií i tvůrcem materiálů, které sloužily vysokoškolským studentům. Těm byla určena skripta věnovaná úvodu do řeckého náboženství z roku 1956, v roce 1968 vyšel I. díl skript o římském polyteismu (do doby Caesarovy) a vysokoškolský učební text *Úvod do studia latiny* byl publikován rok nato. Spolu s Vladimírem Sakařem vytvořil skripta *Noricum a Pannonie v době římské* (1975).

V roce 1962 byla ve Státním pedagogickém nakladatelství vydána Hoškova habilitační práce s názvem *Lidovost a lidové motivy u Aristofana*, kde kromě jiného řeší velmi zajímavou otázku vztahu tohoto athénskému dramatikovi k tamějším oligarchicky orientovaným aristokratům a k demokracii. Především se tu však snaží uplatnit metody a výsledky tehdejší moderní literární teorie na písemnictví antiky.

Z roku 1972 pochází jedno z jeho nejznámějších monografických děl s názvem *Země bohů a lidí. Pohledy do řeckého dávnověku*, vydané nakladatelstvím Svoboda v Praze. Kniha je koncipována tak, že k řecké historii přitahovala a dodnes přitahuje i značný zájem široké veřejnosti. Najdeme tady líčení každodenního života obyvatel antického Řecka, například pasáže o jejich ekonomické činnosti, o postavení žen, zábavách, ale i o náboženství, společenském a politickém zřízení městských států. Nechybí ani obraz řecké krajiny, jež měla na utváření dějin starých Řeků nepominutelný vliv.

Řeckému náboženství věnoval autor též speciální monografii z roku 2004 (*Náboženství antického Řecka*). Kniha je zaměřena zejména na souvislosti mezi řeckými náboženskými představami a dalšími náboženskými systémy Středomoří. Ve spolupráci s pražskou

klasickou filoložkou a byzantoložkou Růženu Dostálovou vytvořil publikaci *Antická mystéria* (1997), jež se zabývá různými mystickými rituály řecké a římské antiky, naplňujícími touhu antického člověka po navázání přímého kontaktu s božským a zaměřenými většinou na znovuzrození života v přírodě i lidského života po smrti. Blok publikací s náboženskou tematikou významně doplňuje monografie *Aurelius Augustinus: Říman, člověk, světec* (z roku 2000), jež přináší Hoškův výklad o Augustinově životě a myšlení i překlady vybraných Augustinových děl, převedených do češtiny vůbec poprvé. Otvírá tak např. výhled do světa bohaté korespondence uvedeného církevního Otce či předkládá jeho obsáhlý dialog *O svobodném rozhodování*. Hoškova stať věnovaná Augustinově způsobu myšlení byla publikována též v Akademickém nakladatelství Berlín, a to již v roce 1965 ve II. dílu publikace *Neue Beiträge zur Geschichte der alten Welt* pod názvem *Historisch-soziale Motive der Ansichten Augustins über das Römische Imperium*. K podrobnému studiu této osobnosti, důležité nejenom pro církevní, ale i světské dějiny pozdní antiky, jej už za jeho brněnských univerzitních studií přivedli zdejší proslulí pedagogové Ferdinand Stiebitz a František Novotný a byla také předmětem jeho disertační práce.

Významným dílem je v našem prostředí nepochybně též kniha *Antické Černomoří*, historicko-archeologicky laděná publikace, kterou vydal společně s archeologem Janem Bouzkem v roce 1978. Kromě historie osad, jež kolem Pontu založili antičtí Řekové, se tu

Ize dovědět mnoho o životě tzv. barbarských etnik, obývajících černomořskou oblast, zejména o Skythech, Sarmatech nebo Thrácích a jejich interakcích s Řeky. Zájem o dějiny a kulturu Thráků se u R. Hoška prohloubil za doby jeho studijního pobytu v Bulharsku, jehož území bylo základem historického thráckého osídlení. V r. 1985 získal za rozvoj bulharistiky význačné bulharské státní vyznamenání, řád „1300 let Bulharska“.

Spolu s brněnským profesorem dějin starověku Josefem Češkou přeložil a zpřístupnil Radislav Hošek odborné i laické veřejnosti latinské nápisy pocházející z doby, kdy naše země sousedily s římským impériem, a to v publikaci *Inscriptiones Pannoniae superioris in Slovacia Transdanubiana asservatae* z r. 1967. Kniha obsahuje textově kritické úpravy, překlady i fotografie římských nápisů dochovaných na Slovensku, a je důležitým příspěvkem k antické epigrafii, vysoce ceněným i v zahraničí. V oblasti papyrologie se s Růžnou Dostálovou a zahraničními badateli Gabriellou Messeri, Wolfem Oerterem a Rosariem Pintaudim stal spoluautorem monografie *Papyrologie řecká, latinská, koptská*, kterou vydalo nakladatelství Karolinum v Praze již po jeho smrti, roku 2006.

Při tvorbě monografie *Řím Marka Aurelia* byl jeho spoluautorem pražský historik starověku a klasický filolog Václav Marek. A ačkoli o tom název přímo nevyovídá, je toto dílo, vydané roku 1990 a opatřené velmi bohatým obrazovým materiálem, mimo jiné též důležitým přehledem reálií doby vrcholného principátu.

Za svého působení v Trnavě se Radislav Hošek spolu s historikem a klasickým filologem Janem Burianem a slovenskými spoluautory Markem Babicem a Márií Novotnou podílel na vzniku knihy *Dejiny a kultúra antického Grécka a Ríma* (2007), vycházející vstřícnostoucímu zájmu slovenské veřejnosti o antická období.

Zapojoval se i do tvorby největších kolektivních děl o antice, ať už šlo o jeho příspěvky pro *Encyklopedii antiky* z roku 1973, nebo ediční práci na *Slovníku antické kultury*, jenž vyšel o rok později.

K tomu, aby se dědictví antiky, její vzdělanosti a kultury, stalo co nejprístupnějším pro všechny české zájemce, směřovaly jeho překlady, jež vycházely v rámci ediční řady Antická knihovna, kterou po dvou dřívějších vydavatelstvích převzalo v roce 1969 nakladatelství Svoboda v Praze. Nejvýznamnějším překladem Radislava Hoška je tady česká verze Platónovy *Ústavy*, mnoho zájemců si však našel též jeho překlad Artemidórova *Snáře*, výkladu snů autora 2. stol. n. l. Podílel se na překladech děl starořeckých tragiků, jako editor vystupuje u svazku *Nejstarší řecká lyrika* anebo *Listy hetér*. Úplný výčet jeho spolupráce s nakladatelstvím Svoboda zde vypisovat nechceme. Postačí dodat, že mu za dlouhodobou práci pro toto nakladatelství byla udělena jeho Výroční cena za rok 1985. Hoškův překlad Platónovy *Políteje* byl ohodnocen Cenou Josefa Jungmanna (1994), kterou uděluje naše Obec překladatelů za nejlepší překladové dílo publikované v prvním vydání v českém jazyku.

Byl ovšem také spolupracovníkem mnoha dalších důležitých institucí, jako Archeologického ústavu Akademie věd České republiky, Slovenské akademie věd, Jednoty klasických filologů, Národního muzea v Praze či Podunajského muzea v Komárně.

V rámci oslav 100. výročí Masarykovy univerzity byl zařazen mezi stovku významných osobností, které mohou charakterizovat důležité milníky ve stoleté historii její Filozofické fakulty. Přehled jeho publikační činnosti vyšel nejprve v časopise *Graecolatina Pragensia*

XIV 1993 (vydáno 1995), publikace z dalších let byly pak doplněny v časopise Eirene (41 z roku 2005) a v časopise Relationes Budvicenses z r. 2006.

Na profesora Hoška mohu však vzpomínat nejenom jako na vynikajícího odborníka, ale i prostě jako na člověka, neboť jsem měla to štěstí alespoň několikrát si s ním důkladně pohovořit. Rád vyprávěl o někdejšímu fungování děkanátu Filozofické fakulty, kde byl jeho otec administrativním ředitelem, a samozřejmě o svých brněnských učitelích. Šlo přitom převážně o úsměvné historiky, které je představovaly nejenom tak, jak je všichni známe, tedy jako seriózní vědce a vynikající pedagogy, ale i jako lidi, kterým nechyběl smysl pro humor, důležitý charakteristický rys skutečně velkých osobností. Nescházel ani prof. Hoškovi – byl ostatně autorem studie o antickém humoru v prémii Antické knihovny nazvané *Na veselé struně*. Nám mladším rád rozdával své knihy nebo separáty početných odborných článků, publikovaných např. v Listech filologických, časopisech Eirene, Eos, Studia Hercynia, Archeologických rozhledech, ve Spisech Filozofické fakulty Brněnské univerzity (ediční řadě, již pomáhal zakládat) či v zahraničních konferenčních sbornících. O své práci mluvil přitom vždy s pokorou, dalším typickým rysem těch, kteří v životě mnoho dokázali.

doc. PhDr. Jarmila Bednaříková, CSc. / jarmilab@phil.muni.cz

Department of Classical Studies

Masaryk University, Faculty of Arts

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Czech Republic

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.